

Nr 93.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggs-
pension åt läraren vid krigshögskolan, f. d. läroverks-
adjunkten C. O. Nordgren; given Stockholms slott
den 14 februari 1930.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departements-
chefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 14 februari 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden
LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG,
BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet an-
för chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Malmberg följande:

Genom kungl. brev den 16 mars 1858 angående rikets ständers beslut i
avseende på utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, (innefattande
anslagen till pensions- och indragningsstaterna), punkten 32, stadgades, att
lärare vid högre artilleriläroverket å Marieberg, vilken i denna egenskap
tjänstgjort i tjugo år eller därutöver, finge, efter avskedstagandet från lärar-
befattningen, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten
erhålla en årlig pension, motsvarande hälften av den avlöning, han vid av-
gången från läroverket i egenskap av lärare uppburit.

År 1866 ombildades artilleriläroverket å Marieberg till krigshögskolan å Marieberg, varefter år 1878 sistnämnda högskola uppdelades i en artilleri- och ingenjörhögskola samt en krigshögskola.

I lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 16 § 3:o stadgas, att för den, som vid avgång från tjänst, som avses i nämnda lag, åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å vilken sagda lag icke äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel av det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med vad som motsvarar skillnaden.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 28 februari 1929, har läraren vid krigshögskolan, f. d. läroverksadjunkten Carl Olaf Nordgren gjort framställning om att få komma i åtnjutande av oavkortade pensioner för såväl adjunktstjänst vid allmänt läroverk som ock lärartjänst vid krigshögskolan.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nordgren, som är född den 19 november 1858, den 20 juni 1924 beviljades avsked från och med utgången av augusti månad samma år från adjunksbefattning vid Nya Elementarskolan i Stockholm med, på grund av bristande antal tjänstår, avkortad pension till belopp av 3,400 kronor för år; att han tjänstgjort såsom lärare vid krigshögskolan alltsedan den 1 oktober 1895; att han vid krigshögskolan i avlöningsförmåner under de senare åren uppburit ett årligt belopp av 2,400 kronor; att han tjänstgjort såsom timplärare under åren 1897—1928 vid Högre lärarinneseminariet i Stockholm, under åren 1894—1928 vid Wallinska skolan i Stockholm och under åren 1893—1899 vid Beskowska skolan i Stockholm; samt att han är blind på högra ögat och att hans vänstra öga är angripet av ögonsjukdom, som kan befaras beröva honom synförmågan även på detta öga.

Arméförvaltningens civila departement har den 5 april 1929 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att bestämmelserna i brevet den 16 mars 1858 ansetts alltjämt vara tillämpliga icke blott för lärare vid artilleri- och ingenjörhögskolan utan jämväl för lärare vid krigshögskolan. Till stöd härför finge departementet åberopa Kungl. Maj:ts beslut angående kanslissekreteraren C. G. Pauli, vilken tjänstgjort såsom språklärare, bland annat, vid krigshögskolan under åren 1878—1900. Vid avskedstagande från nämnda anställning hade Pauli genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 juli 1900 erhållit en pension, motsvarande hälften av hans avlöning vid krigshögskolan. Med hänsyn härtill och då Nordgren i avseende å anställningstidens längd uppfyllde de i brevet den 16 mars 1858 för pensions erhållande stadgade villkor, ansåge departementet honom vid avskedstagande från sin anställning vid krigshögskolan författningsenligt berättigad till årlig pension å allmänna indragningsstaten. I anslutning till bestämmelserna i nämnda brev och med ledning av lämnade uppgifter rörande storleken av det arvode, Nordgren

åtnjöte från högskolan, torde — under förutsättning, att Nordgren intill tiden för sin avgång från högskolan bibehölles vid det till honom alltsedan år 1927 utgående arvudet — pensionen böra bestämmas till 1,200 kronor för år räknat. Departementet tillstyrkte alltså, att Kungl. Maj:t måtte förklara Nordgren berättigad att efter avskedstagande från sin anställning vid krigshögskolan under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension beräknad enligt de i brevet den 16 mars 1858 angivna grunder.

Uti den 12 april 1929 avgivet utlåtande i ärendet har *statskontoret* anfört, att, då sökanden, enligt vad handlingarna utvisade, uppfyllt det i förenämnda kungl. brev den 16 mars 1858 stadgade villkoret för erhållande av pension, torde sökanden kunna förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från lärarbefattningen vid krigshögskolan komme att äga rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, motsvarande hälften av årsarvudet, eller alltså 1,200 kronor. Emellertid ville statskontoret fästa uppmärksamheten därå, att sökanden, som i egenskap av förutvarande adjunkt vid allmänt läroverk åtnjöte en på bestämmelserna i civila pensionslagen grundad pension till avkortat belopp av 3,400 kronor, vore underkastad stadgandena i 16 § av nämnda lag om förening av pensioner. I den del, omförmälda paragraf vore tillämplig i förevarande fall (mom. 3), innebure stadgandet, att för den, som vid avgång från tjänsten med rätt till pension enligt den civila pensionslagen åtnjöte eller sedermera erhöle pension för statstjänst, å vilken nämnda lag icke ägde tillämpning, pension för den förra tjänsten finge utgå med $\frac{1}{3}$ av det belopp, som eljest skolat utgå, dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen finge ökas med vad som motsvarade skillnaden. Om sökanden erhöle nu ifrågasvarande pension å 1,200 kronor, komme med tillämpning av berörda stadgande hans adjunktspension att minskas med motsvarande belopp; och sökanden vunne alltså genom den nya pensionen ingen som helst ökad förmån. I dylika fall, där en större pension, som utginge enligt den civila pensionslagen, förenats med en mindre pension, å vilken nämnda lag icke vore tillämplig, hade riksdagen vid flera tillfällen (se prop. nr 117 och nr 120 till 1914 års senare riksdag, nr 93, p. 2, till 1924 års riksdag och nr 49, p. 4, till 1925 års riksdag) beviljat vederbörande en särskild tilläggspension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att hans sammanlagda pensionsförmån kommit att motsvara den större pensionen jämte en tredjedel av den mindre enligt den regel, som i 16 § 2 mom. stadgats för det fall, att båda pensionerna utginge enligt den civila pensionslagen. Om en liknande anordning skulle vidtagas beträffande sökanden, skulle det innebära, att han utöver sin adjunktspension å 3,400 kronor skulle bekomma en tilläggspension å 400 kronor. Såsom av handlingarna framginge, kunde sökanden åberopa en lärarverksamhet vid statliga och statsunderstödda läroverk av så enastående omfattning, att, även om hans förevarande ansökning i hela dess vidd knappast syntes kunna tillstyrkas, en tilläggspension till sådant belopp

dock syntes i detta fall kunna förordas, att han därigenom sammanlagt bekomme vad som utgjorde hel pension för läroverksadjunkt, 4,000 kronor, eller alltså en tilläggs pension å 600 kronor. Statskontoret hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, vari han avginge från sin lärarbefattning vid krigshögskolan, under sin återstående livstid åtnjuta, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 600 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Departements-
chefen.

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att Nordgren uppfyllt det i ovannämnda kungl. brev den 16 mars 1858 stadgade villkor för erhållande av pension, men att han, till följd av den civila pensionslagens bestämmelser angående förening av pensioner, genom den pension, som enligt sagda brev kan tillerkännas honom, icke vinner någon ökning i sammanlagda beloppet av honom tillkommande pensionsförmåner. Det synes mig vara föga överensstämmande med rättvisa och billighet, att Nordgren vid sin avgång från lärarbefattning vid krigshögskolan, som han innehaft i över 34 år, lämnas utan varje pensionsförmån i anledning av denna verksamhet. På grund av Nordgrens ögonsjukdom äro förhållandena i detta fall även synnerligen ömmande. I likhet med statskontoret finner jag skäligt, att Nordgren beviljas en tilläggs pension. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, vilka här föreligga, anser jag starka skäl tala för att denna tilläggs pension göres något större än den av statskontoret angivna, och finner jag mig därför böra föreslå, att den bestämmes till 1,000 kronor för år. Sammanlagda beloppet av Nordgrens pension och den nu föreslagna tilläggs pensionen bör, på sätt av statskontoret framhållits, regleras i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att läraren vid krigshögskolan, f. d. läroverksadjunkten Carl Olaf Nordgren må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin lärarbefattning vid krigshögskolan, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,000 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lindman.